

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

МАНЖАРА Владислав Вікторович – аспірант кафедри автоматизації та комп’ютерно-інтегрованих технологій Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького.

Наукові інтереси: застосування комп’ютерних технологій в освітньому процесі.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

MANZHARA Vladyslav Viktorovych – graduate student of the Department of Automation and Computer-Integrated Technologies of Cherkasy National University. B. Khmelnytsky.

Circle of research interests: the usage of computer technologies in the educational process.

Стаття надійшла до редакції 22.11.2021р.

УДК 377

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-201-166-169

СОЗОНЮК Ольга Сергіївна –

аспірантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти

Криворізького державного педагогічного університету

ORCID:<https://orcid.org/0000-0002-8482-5071>

email: olhahrushnik25@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТУВАННЯ ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Глобалізація та інтеграція диктують свої правила усім сферам життєдіяльності суспільства і, передусім, освітній. Реорганізація всіх структур вимагає змін, нових моделей побудови освітнього процесу, нетрадиційних підходів до їх впровадження засобами інформаційних та телекомунікаційних технологій. Професійна освіта має стати неперервним процесом самовдосконалення особистості, головним завдання якого є підготовка фахівця, який готовий самостійно вирішувати низку питань, пов’язаних із самореалізацією, самоосвітою, самоствердженням на ринку праці.

Одним із дієвих механізмів імплементації основних компетентностей майбутнього професіонала в сфері обслуговування виступає логістичний менеджмент, який давно вже став практичним інструментом організації підприємства як економічного (готель, ресторан, салон, торгівельна точка і таке інше), так і освітнього (університет, технікум, школа, освітні курси тощо). Говорячи про заклад професійної освіти, то знання основ логістики стають в нагоді, тому що логістика – це класичний приклад системного підходу до організації діяльності; ефективний засіб підвищення стану конкурентоспроможності; організаційно-управлінський механізм координації фахівців різних сфер.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Важливі концептуальні особливості проектування логістичних систем відображені в працях вітчизняних та зарубіжних вчених: В. Диканя, А. Глазкової, Л. Міротіна, Л. Сергеева, А. Альбекова, М. Окландера, С. Бонаря, Д. Ламберта, Н. Ліндерса та інших.

Важливість логістичного підходу організації діяльності майбутнього фахівця сфери обслуговування обґрунтовано в працях В. Герасимчука, С. Димарчука, А. Зевакова, Н. Зубар, М. Григорака, І. Смирнова, А. Кизима та інших.

Метою статті є обґрунтування доцільності проектування логістичних систем в професійній діяльності фахівців сфери обслуговування; визначення особливостей логістичних систем та їх проектування в досліджуваній царині.

Методи дослідження. Для досягнення мети було використано такі методи дослідження: емпіричні – порівняння та опис; теоретичні – аналіз, синтез, узагальнення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для точного відображення особливостей проектування логістичних систем в процесі підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування необхідно розуміти суть понять «професійна освіта», «сфера обслуговування», «логістика», «логістичні системи» в контексті професійної діяльності майбутнього спеціаліста.

Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» говорить, що професійна (професійно-технічна) освіта є комплексом педагогічних та організаційно-управлінських заходів, спрямованих на забезпечення оволодіння громадянами знаннями, уміннями і навичками в обраній ними галузі професійної діяльності, розвиток компетентності та професіоналізму, виховання загальної і професійної культури [3]. Тобто головне завдання професійної освіти – підготувати фахівця зі сформованими професійними компетентностями, які необхідні для професійної діяльності за конкретною професією у відповідній царині; забезпечити його конкурентоздатністю на ринку праці та мобільністю, перспективами кар’єрного зростання впродовж життя. Але запити суспільства, інноваційний розвиток економіки, інтеграція країни у світовий освітній простір потребує модернізації системи, нових підходів до підготовки й виховання.

Сьогодні спостерігаємо тенденцію зменшення кількості фахівців робочих професій, а серед наявних – низька мотивація, зацікавленість до навчання, відповідальність. Це змушує віднайти певні методи,

які допоможуть професійній освіті стати такою, яка, з одного боку, зможе задовольнити потреби ринку праці, а з іншого, готувати компетентного фахівця, який розвиватиметься протягом усього життя. Таку новизну ми вбачаємо в основах логістики, метою якої є навчити будь-яку людину, навіть ту, яка не пов'язана ніяким чином з цією сферою, діяти згідно логістичного міксу (рис. 1).

Тобто якщо ви реалізуєте продукт чи послугу, це мають бути необхідні продукти (послуги), в необхідній кількості, необхідної якості, які мають бути доставлені (надані) в певний час, в конкретне місце з мінімальними витратами потрібному споживачеві з розробкою системи обслуговування для кожного замовлення. Ця схема є робочою для економічного підприємства, для освітнього закладу, для підприємств соціального призначення, для кожної особистості окремо, тому що наша діяльність має бути актуальною. Як відображаються правила логістики в професійній освіті:

- потрібні знання, вміння та навички;
- потрібна їх кількість;
- потрібна якість;
- надаються в конкретному місці та в певний час;
- спрямовані на певного споживача (студента);
- з розробленою системою обслуговування (викладання).

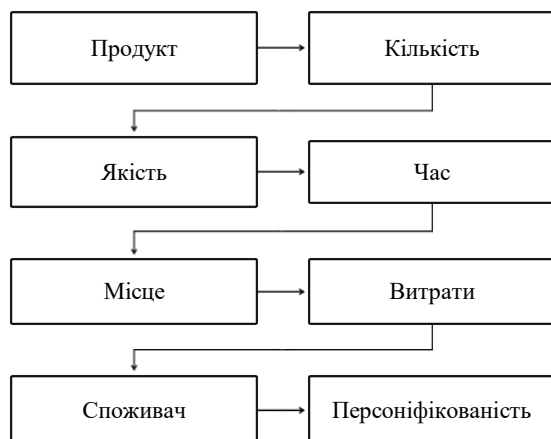

Рис. 1. Правила логістики (логістичний мікс)

Поняття професійної освіти широке і багатогранне. Законом України регламентується перелік професій з підготовки кваліфікованих робітників, який налічує понад 2500 професій, які за видами економічної діяльності поділяються на 48 розділів, 68 груп, 52 класи, 10 підкласів. Якщо дещо узагальнити, то маємо наступні групи:

- 1) технічні службовці;
- 2) працівники сфери торгівлі та послуг;
- 3) робітники сільського, лісового господарства, риборозведення та рибальства;
- 4) кваліфіковані робітники з інструментом;

5) робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування і машин.

У дослідженні акцентуємо увагу саме на сфері обслуговування, що є важливим сектором економіки розвинутих країн та значення якої істотно зростає з кожним днем, тому що практично всі види діяльності пов'язані зі вказаною сферою.

В економічній енциклопедії зазначено, що сфера обслуговування це сукупність галузей і підгалузей народного господарства, продукти праці яких виступають у вигляді послуг – побутове обслуговування, надання торговельних, будівельних, ремонтних та інших послуг [2].

В. Рутгайзер розглядає сферу обслуговування як сукупність галузей народного господарства, продукція яких виступає у вигляді певної доцільної діяльності (послуги) [7].

О. Моргулець говорить, що сфера обслуговування представляє собою сукупність галузей, підгалузей і видів діяльності, функціональне призначення яких у системі суспільного виробництва виражається у виробництві й реалізації послуг і духовних благ для населення [4].

Тобто в основі цієї області економічної діяльності лежить надання послуг, основна роль яких полягає в задоволенні потреб споживачів. Послугою вважається будь-який захід або вигода, які одна сторона може запропонувати іншій і які в основному неводяться до заволодіння чим-небудь [5].

У Міжнародній стандартній галузевій класифікації видів економічної діяльності (МСГК) виділяють наступні види послуг (рис.2).

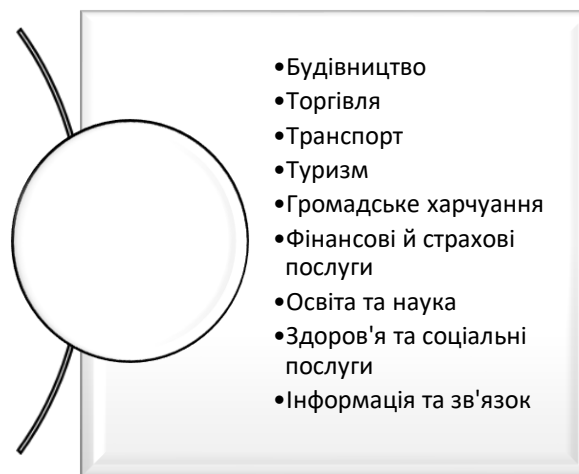

Рис. 2. Види послуг в Міжнародній стандартній галузевій класифікації видів економічної діяльності

Сьогодні сфера обслуговування чітко асоціюється з таким швидко розвиваючим напрямом як індустрія гостинності, куди входить туризм, готельний, ресторанний та спортивний менеджмент. Вона постійно розширює свої кордони, виходячи за межі вже звичної трійки «готель – ресторан – конференц-центр». Великих обертів набирає, наприклад, кейтеринг, до того ж на самих різних

площадках – від фуд-кортів в супермаркетах до забезпечення великих спортивних заходів. В умовах постійних змін фахівці сфери обслуговування повинні шукати дієві механізми функціонування системи, які дозволять знайти практичний і ефективний інструмент бізнесу.

На наш погляд саме логістика – це основа економічної діяльності закладів, зняття в конкурентній боротьбі і являє собою управлінську логіку для реалізації планування, організації, керування і регулювання руху продукту від первинного джерела до кінцевого споживача.

Як відомо, поняття «логістики» вперше з'явилося в сфері військової справи і тлумачилося як «практичне керівництво пересування військами» (А. Жоміні), але з часом знайшло своє відображення і в матеріальному виробництві. В умовах розвитку процесу логістизації, яка охопила всі сфери економіки, використання концепції значно зростає. Сфера обслуговування – не виняток. Вона виступає базою апробації нової логістичної галузі – сервісної логістики як науки та практики управління потоками споживачів, а також потоками, які їх обслуговують.

Аналізуючи попередні дослідження, дійшли висновку, що немає єдиного погляду стосовно визначення логістики серед зарубіжних та вітчизняних вчених. Це цілком закономірно, тому що відбувається еволюція концепції логістики, а від так визначення поняття, об'єкти дослідження цієї науки змінюються й уточнюються з розвитком ринкових відносин.

Дотримуємось позиції, що логістика – це насамперед управління. Для традиційної логістики – це управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками, для сервісної логістики об'єктом вивчення є сервісні потоки, що супроводжують матеріальні потоки, а основна її мета – забезпечення логістичних систем сервісною підтримкою у визначені терміни, в необхідному обсязі та в заданому місці.

Мета застосування концепції логістики (на підставі якої створюються логістичні системи) у сфері послуг полягає у знаходженні нових шляхів кардинального підвищення ефективності використання ресурсного та виробничого капіталу, забезпечення більш високої конкурентоспроможності всіх учасників інтегрованих логістичних ланцюгів [6].

Для досягнення мети, виконання завдань і функцій логістики важливо дотримуватись системного підходу, а саме функціонування логістичної системи – стратегічного, базового компоненту цієї сфери як практичного інструменту менеджменту.

Щоб зрозуміти, що таке логістична система, необхідно звернутися до поняття «система», адже перший термін є часткою стосовно загального. Як зазначено в тлумачному словнику економіста «система – це сукупність елементів, що перебувають у відношеннях і зв'язках між собою та утворюють певну цілісність, єдність» [8]. Для того, щоб множини складників назвати системою, вона повинна мати

певні властивості, а саме: складність, ієрархічність, цілісність, структурованість, рухливість, унікальність, адаптивність, наявність зв'язків, організація та інтегративні властивості. Логістичні системи долучаються до загальноновживаного поняття «система», тому що об'єднують системо утворюючі елементи, тісно пов'язаних і залежних між собою, які мають впорядковані зв'язки та складають певну структуру із заданими властивостями.

Здійснений аналіз Н. Валькової стосовно визначень логістичної системи дозволив зробити висновок, що науковці акцентують увагу на тому, що система є складною сукупністю певної кількості підсистем, об'єднаних загальною метою, яка пов'язана з організацією ефективного логістичного процесу [1].

Основна мета проектування логістичної системи – мінімізувати витрати або ж залишити їх на заданому рівні при наданні послуги (інформації, продукту) в потрібне місце, в необхідній кількості, асортименті і максимально готовими до споживання.

Як будь-який механізм, логістична система має свої складові (підсистеми): функціональні (складські, транспортні, виробничі) і забезпечувальні (інформаційні, кадрові, фінансові).

Грунтуючись на принципах системного підходу, формування логістичної системи проходить певні стадії: перша – стадія проектування, яка включає визначення цілей системи, дослідження на макрорівні, дослідження на мікрорівні, формування підсистем, синтез системи; друга – стадія планування, яка характеризується плануванням логістичних технологій та логістичних процесів; третя – реалізація плану; четверта – контроль та оцінка.

Розглянемо саме перший етап, коли розробляється проект логістичної системи, від ефективності, правильності та доцільності якого залежать всі наступні стадії. Процес проектування розпочинається з того, що необхідно виявити проблему і визначити цілі системи, в результаті чого укладається місія та комплекс цілей, які мають виконатись в певні періоди життя логістичної системи підприємства, обумовлюються можливі сфери його логістичної компетенції та шляхи подальшого розвитку. Далі визначаються завдання логістики в межах організації й всього ланцюга поставок. Потім прогнозується об'єм загальних витрат для проектованої системи.

Проектуючи логістичну систему, фахівець має враховувати такі основні відомості як: інформація про ринок, виробництво, матеріальні потоки, інформаційні потоки. Але вчені схилиються до думки, що не існує універсальної логістичної моделі, яка могла б врахувати всі зміни, ситуації та ймовірні сценарії. Тому можна зауважити, що це певний організм, який здатний адаптуватися до змін зовнішнього середовища, реагувати на них у тому ж темпі, в якому вони відбуваються.

Як уже зазначалось, індустрія гостинності сьогодні представлена групою галузей і підприємств, функції яких полягають у задоволенні різноманітного попиту на різні види відпочинку і розваг. Це готелі та

організації, які випускають товари і надають послуги, що тісно пов'язані з готельним бізнесом (транспортні підприємства; навчальні заклади готельно-господарського профілю; інформаційні та рекламні служби; готелі; підприємства харчування, зокрема ресторанного господарства; підприємства з виробництва готельно-господарських товарів (які необхідні туристу) тощо). Все перераховане є мікрологістичною системою, тому що охоплює внутрішньовиробничу логістичну сферу підприємства як самостійної одиниці, так і групи, об'єднаної спільними корпоративними засадами. Основні підсистеми, які функціонують в мікрологістичній системі є *закупівля* (надходження матеріального потоку в логістичну систему), *виробництво* (приймання матеріального потоку та його управління в процесі виконання різних технологічних операцій, які перетворюють предмет праці в продукт праці) і *збут* (вибуття матеріального потоку з логістичної системи).

Процеси закупівлі, виробництва та збуту мають, по-перше, плануватись, прогнозуватись, управлятись та контролюватись фахівцем, по-друге, вдосконалюватись (реінжиніринг) згідно ситуації на ринку, щоб досягти основної мети існування логістичної системи – забезпечення необхідним товаром (послугою) в необхідній кількості, заданої якості, в потрібному місці й у потрібний час, в максимально можливому ступені підготовлених до виробничого процесу або споживанню при заданому рівні логістичних витрат.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок. Отже, індустрія гостинності як концептуальна одиниця розвитку економіки країни має працювати так, щоб за мінімальних витрат забезпечувати якісними, актуальними послугами споживачів. Це можливо за умови роботи висококваліфікованих, конкурентоспроможних, активних та рішучих працівників цієї галузі. Всі професійні компетентності майбутнього фахівця сфери обслуговування мають виховуватись в комплексі педагогічних, економічних, соціальних, психологічних прийомів та методів, які націлені на основний результат – підготувати спеціаліста із гнучкими вміннями та навичками, готового до саморозвитку, самовдосконалення, самоорганізації впродовж професійної діяльності. Логістика в цілому, логістична система та її проектування зокрема допомагають оволодіти навичками логістичного мислення, мета якого є побудова будь-якої діяльності згідно логістичного міксу.

Подальші перспективи роботи вбачаємо в побудові практичної моделі логістичної системи, мета якої є оптимізація роботи майбутнього фахівця сфери обслуговування.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Валькова Н.В. Логістичні системи: визначення, класифікація та роль на різних рівнях управління. *Молодий вчений*. 2015. № 2(1). С. 146–150. URL:

[http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_2\(1\)_36](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_2(1)_36). (дата звернення 10.10.2021р)

2. Економічна енциклопедія. Електронна інтернет онлайн «Бібліотека Студента UaRus». URL : <https://studentbooks.com.ua/content/view/55/39/1/58/#281837> (дата звернення 10.10.2021р)

3. Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1998, № 32, ст. 215.

4. Моргулець О.Б. Менеджмент у сфері послуг. Київ : Центр учб. л-ри, 2012. 383 с.

5. Одинцова Т.Н. Методологические основы управления логистической системой туристского обслуживания: автореферат дисс. Санкт-Петербург, 2011.

6. Основні види послуг, їх характеристика та класифікація. Бізнес-портал Луцька URL: http://toplutsk.com/articles-article_1604.html. (дата звернення 10.10.2021р)

7. Рутгайзер В.М. Сфера обслуговування – какой ей быть?, Москва, 1971

8. Тлумачний словник економіста / за ред. проф. С.М. Гончарова. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 264 с

REFERENCES

1. Valkova, N.V. (2015) *Lohystychni systemy: vyznachennia, klasyfikatsiia ta rol na riznykh rivniakh upravlinnia* [Logistics systems: definition, classification and role at different levels of management].

2. *Ekonomichna entsyklopediia* (2021) [Economic encyclopedia]

3. *Zakon Ukrainy «Pro profesiinu (profesiino-tekhnichnu) osvitu»* (1998) [Law of Ukraine on Vocational Education]

4. Morhulets, O.B. (2012) *Menedzhment u sferi posluh* [Management in the field of services]. Kyiv.

5. Odyntsova, T.N. (2011) *Metodolohycheskye osnovy upravleniia lohystycheskoi systemoi turystskoho obsluzhyvaniia* [Methodological foundations of the management of the logistics system of tourist services]. (Extended abstract of candidate's thesis). [in Russian]

6. *Osnovni vydy posluh, yikh kharakterystyka ta klasyfikatsiia. Biznes-portal Lutsk* (2021) [The main types of services, their characteristics and classification. Business portal of Lutsk]

7. Ruthaizer, V.M. (1971) *Sfera obsluzhyvaniia – kakoi ei byt?* [Service industry - what should it be?]. Moscow.

8. Honcharov, S.M. (Ed.) (2009) *Tlumachnyi slovnyk ekonomista* [Explanatory dictionary of the economist]. Kyiv: Centre of educating literature.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

СОЗОНІУК Ольга Сергіївна – аспірантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Наукові інтереси: організація самостійної роботи фахівців сфери обслуговування, логістика, проектування логістичних систем.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SOZONIUK Olha Serhiivna – graduate student of the Pedagogy and Methods of Technological Education Department of Kryvyi Rih State Pedagogical University.

Circle of research interests: organization of independent work of service specialists, logistics, design of logistics systems.

Стаття надійшла до редакції 12.11.2021р.